

Божествений учителю, ти творецо на Живи мощи, чийто благороден образ е образа на моя спасител! Нима ужасната съдба на онзи полутруп, когото ти си възсъздал съ такава омая, не е откровение за мен? Каква симпатия към човека лъхти от разказа ти за теглото на оная неволница, която дълги години не се е дигала от своя одър-гроб! А все пак нея, и въ това ѝ състояние, обземат тихи възторзи и предъ най-дребните проявления на живота: предъ дъхът на полските цветя, предъ чуроликът на лястовичките. Поезията на уединението — ти я разкри на душата ми, поръси ме съ живата вода на вяра, че ще се събуди за живот онзи, на когото и чужди и свои гледаха като на мъртвец. Светлината която ти пръскаш надъ чуждата неволя, осветли моята, — и прогони помрачението отъ егоистичните чувства, що затъмняваха погледа ми . . .» ^{Но} Онзи който се изповядва съ такива думи, иматъ ли основа да ~~не~~ натрапватъ «нерадостни концепции на живота»? А това натрапване го опровергватъ и самите му творения, съдбата на чиито херои, макаръ често и нерадостна, е възсъздадена тъй, че въ нашето впечатление не остава ни сянка на ужасъ и гнетително чувство. Душевния кризисъ у ванъ Гелдерна, развреденъ подъ влиянието на Живи мощи отъ Тургенева, се изостря и пречупя съ помощта на Короленкова Слепецъ Музикантъ, оня злочестникъ, когото чуждата неволя възражда за животъ посветенъ на събуждане добри чувства въ човешкото сърце. Но моето намерение тукъ не е да разправамъ за това, а само да отбележа невърността на единъ възгледъ за мирогледа (Lebensauffassung) на поета. Наистина, той разказва най-вече нерадостни събития изъ живота на разни неволници, но не къмъ тяхната външна съдба е взрянъ погледа му, а къмъ онзи миръ на чувства, настроения и душевни кризи отъ които не лъхти тъмния дъхъ на отрицание, песимизъмъ. Това, както и болезнения анализъ на «що става въ душите» на хероите му, най-ясно показватъ грамадното влияние на руските писатели върху нашия поетъ.

Такъвъ е човекътъ който отъ десетина години насамъ е приставенъ ратай у Гюрга Самовила («най-предня девойка»), подобно на онова селенче, за което народната приказка раз-